

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ'NÜN DURUMU VE GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜLERİNİN YETERLİLİK VE YÜKSEK LİSANS PROGRAMLARINDA İŞLEVSEL HALE GETİRİLMESİNE İLİŞKİN TAVSİYELER

Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU
Atatürk Üniversitesi
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

Bilindiği gibi, Türkiye'de Üniversitelerin açılması, yaygınlaştırılması, ihtiyaç duyulan bilim dallarında istihdam edilecek alanlara yüksek öğretim görmüş eleman yetiştirilmesi konusunda anayasa, yasa, tüzük ve yönetmeliklerin izin verdiği hususlarda tüm yetki ve sorumluluklar Yüksek Öğretim Kurulu'na aittir.

Üniversiteler, Fakülte ve Yüksek Okullarla, Enstitülerin açılması konusu da bu bağlamda ilgili yasa ve hükümler doğrultusunda Yüksek Öğretim Kurulu'nun teklifi ile aynı süreç sonunda gerçekleştirilir.

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununun 19. maddesinde kuruluş, görev ve yetkileri tanımlanan Yüksek Öğretim Kurumlarından biri de Enstitülerdir.

Enstitüler, belirlenen yönetmelikler doğrultusunda, ilgili alanlarda yüksek lisans ve doktora yaptırma yetkilerine sahip, yüksek öğretim kurumları olarak tarif edilmiştir. Bu alanda ilgili yasa hükümleri gereğince kurularak teşkilatını ilk tamamlayan enstitüler, Sosyal, Fen ve Sağlık Bilimleri Enstitüleridir. Bunlara Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitülerini de ilave etmek gerekmektedir. 2547 sayılı yasa hükümlerine göre kurularak kendi alanlarında yüksek lisans ve doktora öğrenimleri veren bu enstitüler, çeşitli bölümlerin Anabilim dallarında duyulan eleman ihtiyacını karşılamak üzere bünyelerinde açılmış çok sayıda anabilim dalları ile sayıları hızla artan birer eğitim – öğretim kurumu haline dönüşmüşlerdir.

Üniversitemizin gerek öğretim elemanı, gerek öğrenci ve personel açısından giderek büyümesi ve genişlemesi ile bünyesinde Güzel Sanatlar alanında bir fakülte kurulmasına dair duyulan ihtiyaç, 1992 yılı temmuz ayında çıkarılan kanunla gerçekleşmiştir.

Bu fakülteye öğretim elemanı temin edilmesi hususunda ihtiyaçları karşılamak üzere de Üniversite bünyesinde bir Güzel Sanatlar Enstitüsü kurulması, 3.7.1992 tarih ve 3887 sayılı kanunla değişik 28.3.1983 tarih ve 2809 sayılı Yüksek Öğretim Kurumları Teşkilatını Düzenleyen yasanın özüne uygun olarak hükme bağlanmıştır. Konu ile ilgili kanun maddesi de 11.07.1992 tarih ve sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Enstitüye işlerlik kazandırmak amacıyla ve Enstitü bünyesinde eğitim-öğretime geçilebilmesi için faaliyetler sürdürülürken, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığının 93.19.79 sayılı kararları ile Güzel Sanatlar Enstitüleri, Türkiye

Araştırmaları Enstitüleri ve Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitülerinin yüksek lisans ve doktora yaptırılmaları ile ilgili faaliyetleri durdurulmuştur. Gerekçe, bu alanlarda yaptırılacak çalışmaların Sosyal Bilimler Enstitülerinde yer alan anabilim ve bilim dalları arasında ortaya çıkabilecek alan kargaşasını önlemek olarak gösterilmiştir. Sağlık, Fen ve Sosyal Bilimler Enstitülerinin bundan böyle araştırma-inceleme ve yayın faaliyetinde bulunun birer eğitim kurumu olarak faaliyetlerini sürdürmeleri, aynı kararla öngörülmüştür.

Ancak daha önceden Üniversitemiz bünyesinde var olan Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nün, 2547 sayılı yasa çerçevesinde yeniden teşkilatlanarak kendi alanında yüksek lisans ve doktora yaptırılmasına dair izin kararı, Yüksek Öğretim Kurulu tarafından yeniden alınarak bu enstitüsünün eğitim-öğretim faaliyetine yeşil ışık yakılmıştır.

Altı aylık bir gecikme ile söz konusu Enstitünün Eğitim öğretimden alıkonulmasından dolayı ortaya çıkan boşluk, kısa sürede fark edilerek Enstitünün, eğitim-öğretim faaliyetine yeniden devamı sağlanmıştır.

Benzer bir kararın, Üniversiteler bünyesinde kurulmuş diğer Enstitüler için de uygulanmasını arzu etmekteyiz.

Şöyle ki, Güzel Sanatlar alanında, Güzel Sanatlar Fakültelerinde kurulu bölümlerin alternatifleri, şu anda zaten Güzel Sanatlar Enstitülerinin de anabilim dallarını meydana getirmektedir. Bunlara alan yakınlığı olan aynı üniversitenin bazı fakültelerindeki bölümlerin de (Edebiyat veya Fen-Edebiyatlardaki Sanat Tarihi, Arkeoloji bölümleri, Eğitim Fakültelerindeki Güzel Sanatlar Bölümü, İlahiyat Fakültelerindeki İslam Sanatları ve Medeniyeti Bölümleri) yüksek lisans ve doktora elemanı yetiştirme konusunda Güzel Sanatlar Enstitüleri bünyelerine alınmaları gerekmektedir. Bu hususlarda her hangi bir bilimsel alan kargaşası da ortaya çıkmayacaktır.

Sayıları 6-7 bini bulan öğrencisiyle Eğitim Fakültelerindeki Bölümler için de Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün kurularak bunların da kendi alanlarında yüksek lisans ve doktora yaptırılmaları için gerekli adımlar atılmalıdır. Alan kargaşası yaratmayacak şekilde bu enstitülerin hangi alanlardan olması gerektiğine, kanaatimizce gelişmiş ve öğrenci sayısı 30-40 binleri aşmış

üniversitelerde, senatoların karar almaları yeterli olacaktır.

Günümüzde Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde doktora kayıtlı öğrenci sayısı 490'a, tezsiz yüksek lisans yapmakta olanların sayısı 329'a, tezli yüksek lisans kayıtlı olanların sayısı da 889'a, (Nisan 2007) ulaşmıştır. Toplam olarak 1688'i bulan bu sayı, hakikaten büyük bir fakültenin öğrenci sayısına eşittir. Her öğrencinin her durumda ders kaydı, aldıkları ders ve krediler, sınavlar, askerlik tecilleri gibi işlemler, bir hayli kabank prosedürden ibaret olup, Sosyal Bilimler Enstitüleri için çok yoğun bir çalışma temposunu gerektirici hale dönüşmüştür. Oysa bu durumda paylaşımcı olmak, bu Enstitülerin yükünü azaltacağı gibi, diğer enstitülerin de kurulma amacına hizmet edecektir.

Bilindiği üzere günümüzde Güzel Sanatlar Fakültelerine öğretim elemanı temini konusunda bir hayli güçlükler yaşanmaktadır. Kuruluşu onbeş yıl öncesine inen Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinin öğretim elemanları arasında henüz doçentlik düzeyine erişmiş hiç bir öğretim elemanı bulunmamaktadır. Oysa yüksek lisans, doktora ve yeterlilik programlarının açık bulunduğu diğer fakültelerin bölümlerinde, 15-17 sene içerisinde, rahatlıkla profesör olan elemanlar vardır. Güzel Sanatlar Fakültesi elemanlarının doçent ya da profesör olamayışlarını sırf onların kendilerini yetiştirme konusundaki başarısızlığına bağlanamaması gerekir. Bizce bu konuda başarı sağlanamamasında yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlilik alanlarında programı geciktiren eğitim sistemi sorumludur. Oysa bu konuda öncelikli görev, Yüksek Öğretim Kurulu'na düşmektedir.

Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ile içerisinde Güzel Sanatlar bölümü bulunan fakülteler ya da uygulamalı sanat çalışmaları yapan programlara sahip yüksek okullarda görevli uzman, öğretim görevlisi veya araştırma görevlisi olan öğretim elemanlarının da önü açılarak kendi Üniversitelerinde hınlara, sanatta yeterlilik, yüksek lisans ve doktora yapma olanakları sağlanmalıdır.

"Taşıma suyla değirmen dönmez" özdeyişinin içeriğine uygun olarak yüksek lisans ya da doktora yapmak üzere binlerce YTL'lik taahhüt altına giren ve 35. maddeye göre başka üniversitelere gönderilen elemanların karşılaştıkları maddi ve manevi sıkıntılar, sonunda da taahhüdünü gerçekleştirilemeden, ya da süresi geçtiğinden dolayı eğitimini tamamlamayanların durumu ortadadır. Bu elemanlara kendi üniversiteleri bazen sahip çıkmakta, bazen de kendilerini işsiz sokakta bulmaktadırlar.

Eğitimin üniversitelerin bünyelerinde ve yerinde çözümü konusunda yeni olanaklar aranmalıdır.

Üniversitemizde, Güzel Sanatlar alanında Enstitü programlarına uygun olarak ders verecek öğretim üyesi sayısının, ihtiyacının en az yüzde altmışını karşılayacak düzeyde olduğuna inanıyorum. Yeterli eleman bulunmayan alanlarda ise başka üniversitelerden haftalık veya aylık

programlar çerçevesi içerisinde, ortak dersler vermek üzere öğretim elemanlarının davet edilerek boşlukların doldurulabileceği kanaatini taşımaktayız. Söz konusu hususlarda eleman temininin de, Güzel Sanatlar Enstitüsü tarafından yürütülmesi gerekmektedir.

Günümüzde Marmara, Mimar Sinan, Dokuz Eylül, Hacettepe Üniversiteleri gibi bünyelerinde Güzel Sanatlar Fakülteleri bulunduran Üniversitelerde, yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlilik adaylarının her türlü kayıt kabul, eğitim-öğretim işlemleri, bünyelerindeki Güzel Sanatlar Enstitüleri tarafından yürütülmekte, ancak diplomaları Sosyal Bilimler Enstitüleri tarafından verilmektedir.

Söz konusu alanlarda eleman yetiştirilmesi konusunda ortaya çıkan güçlükler, Yüksek Öğretim Kurulu'nun alacağı bir kararla kolayca aşılabılır.

Mevcut enstitülerdeki bilim alanlarının yeniden belirlenerek görev, yetki ve sorumlulukları, bu Enstitülere bırakılmalıdır. Böylece yapılacak olan bir düzenleme ile alanında öğretim üyesi sıkıntısı çekilen bilim dalları takviye edileceği gibi, bir fakülte elemanının 6-7 yıllığına fakültesindeki aslı görevinden koparılarak 35. maddeye göre başka bir üniversitede görevlendirilmesi keyfiyetine de son verilmiş olacaktır.

Saygılarımla...